

Suomen malli

Vaihe 1: maksuton harrastaminen koulupäivän yhteydessä

Suomen mallissa päätavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääminen. Tarkoituksena on mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä: pääsääntöisesti ennen tai jälkeen koulupäivän. Suomen mallissa yhdistyvät lasten ja nuorten kuuleminen harrastustoiveista, olemassa olevien hyvien käytäntöjen ja toimintatapojen koordinoiminen sekä koulun ja harrastustoimijoiden yhteistyö.

Ensimmäisen vaiheen kohderyhmänä on perusopetuksen vuosiluokkien 1.–9. sekä lisäopetuksen oppilaat. Tavoitteena on juurruttaa Suomen malli pysyväksi toimintavaksi kunnissa. Pidemmällä tähtäimellä harkittavaksi tulee lainsäädäntöpohjan luominen ja valtioneosuusjärjestelmän selvittäminen. Liikkeelle lähdetään kuitenkin vuosittaisella valtionavustushaulla.

Suomen mallin valmistelutyöryhmä esittää, että:

- Suomen mallin rahoitus sijoitetaan opetus- ja kulttuuriministeriöön uudelle, omalle momentilleen. Toteutukseen on käytettävissä v. 2020 5 milj. €, v. 2021 eteenpäin 14,5 milj. €/vuosi. Tämän lisäksi on tarkoitus säilyttää erillisenä nykymuotoinen koulujen kerhotoiminta, johon on vuonna 2020 varattu 2,8 milj. €.
- Suomen mallin rahoitusta voivat saada kunnat yksin tai yhdessä.
- Tavoitteena on ohjata rahoitus lasten ja nuorten harrastamiseen koulupäivän yhteydessä, pääsääntöisesti ennen tai jälkeen koulupäivän (esim. ohjaajien ja erityisen tuen tarpeessa olevien lasten ja nuorten avustajien palkkiot, matka- ja materiaalikulut). Rahoituksesta osa voidaan kohdistaa myös kohtuullisiin koordinoitaviin kuluihin.

- Valtakunnallinen kattavuus edellyttää koordinaatiovastuuta kunta- ja aluetasolla sekä paikallisten lähtökohtien huomioimista toteutuksessa.
- Kunnalla ja esimerkiksi sivistystoimen tehtävistä vastaavalla johtajalla on vastuu varmistaa sujuva yhteistyö eri toimijoiden kuten koulujen (ml. yksityiset opetuksen järjestäjät) ja harrastustoimintaa järjestävien tahojen kanssa.
- Kunta/kunnat laativat Suomen mallin toteutussuunnitelman. Suunnitelman tulee sisältää ainakin seuraavat toimenpiteet:
 - lasten ja nuorten kuulemisen järjestäminen, jotta järjestettävät harrastukset vastaavat paikallisesti lasten ja nuorten toiveita,
 - lasten, nuorten, perheiden ja yhteisöjen osallistaminen,
 - eettisten toimintatapojen varmistaminen,
 - harrastustoimijoista ja sidosryhmistä koostuvan harrastusverkoston kokoaminen ja ylläpitäminen,
 - etsivän harrastustoiminnan toteutumisen varmistaminen, jotta nekin lapset ja nuoret joilla ei vielä ole harrastusta, saavat sellaisen,
 - harrastuslukujärjestyksen tai vastaavan luominen,
 - harrastusmahdollisuuksista viestiminen.
- Harrastustoimintaa voivat toteuttaa esimerkiksi:
 - urheiluseurat, kulttuuritoimijat, nuorisojärjestöt, kunnat, yhteisöt ja muut harrastustoimintaa järjestävät tahot,
 - asiantuntevat ohjaajat, joilla on riittävä osaaminen (ml. opettajat),
 - nuoret omaehtoisesti, valvotussa ympäristössä.
 - koulut
 - taiteen perusopetuksen oppilaitokset, ryhmämuotoisena matalan kynnyksen toimintan
- Suomen mallin mukaista harrastustoimintaa viedään osaksi 1.–2. luokkalaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan sisältöjä, siten että aamu- ja iltapäivätoiminnassa olevat lapset pääsevät myös osallistumaan harrastustoimintaan.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö huolehtii tiedon yhteen kokoamisen Suomen malliin liittyvistä jo olemassa olevista harrastamisen avustusmuodoista, sekä keskeisistä tavoitteista harrastusmahdollisuuksien lisäämiseksi, jotta tieto on selkeämmin kuntien saatavilla. Harrastamisen avustusmuotoja:
 - OPH:n kerhoavustus
 - 1.–2. luokkalaisille suunnattu aamu- ja iltapäivätoiminta
 - OKM:n lastenkulttuurin avustukset
 - AVI:en lasten ja nuorten paikallisen harrastetoiminnan avustus
 - OKM:n seuratuki
 - Muut mahdolliset tukimuodot

- Opetus- ja kulttuuriministeriö huolehtii yhteisen tietopankin luomisesta, johon sisällytetään tieto hyvistä käytännöistä ja harrastamisen tukimuodoista. Tietopankkiin sisällytetään myös keinoja lasten ja nuorten kuulemiseen, tietoa pärjäävyyttä vahvistavista tekijöistä ja keinoja alueellisen tasa-arvon vahvistamiseen. Kuntien jo olemassa olevien hyvien käytäntöjen jakaminen voidaan aloittaa pilottivaiheessa, syksyllä 2020.
- Suomen mallin toteutumista seurataan ja arvioidaan järjestelmällisesti ja mallin kehittämistä jatketaan välittömästi 1. vaiheen valmistuttua. Jatkotyöstön yhteydessä arvioidaan muiden keskeisten politiikkaohjelmien, kuten lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman sekä Oikeus oppia -ohjelman kytkeytyminen Suomen malliin. Osana harrastamisen kokonaisuutta tarkastellaan myös koulujen kerhotoiminnan rahoitusta.

Myöhemmin määritellään tarkemmat valtionavustusten hakutekstit tarkempine tavoitteineen sekä avustusehdot ja avustuksen myöntöperusteet.